

AB7/30 CO:2064478

F	ACD 871016 188
	datum 16 OKT. 1987
	CO
F	b. / d. —

13 oktober 1987

RECENTE ONTWIKKELINGEN BINNEN HET SOVJETVREDESCOMITE

Op 17 juni 1987 werd voorzitter Genrikh A. BOROVIK van het Sovjetcomite voor de Verdediging van de Vrede (SCDP) door het persbureau Tass geïnterviewd over recente ontwikkelingen binnen zijn organisatie. Daarbij werd duidelijk dat het SCDP kortgeleden is uitgebreid met een 'ecologische commissie' en een rock groep en dat het zijn hoofdvestiging zal inrichten als een centrum voor 'anti-oorlogs'-kunst, waar theatervoorstellingen, concerten en tentoonstellingen zullen worden georganiseerd. Dat het hierbij niet gaat om incidentele ontwikkelingen bleek uit zijn opmerking dat het Sovjetvredescomite bezig is relaties te ontwikkelen met 'anti-oorlogs'-bewegingen, "inclusief die waarmee eerder geen contacten werden onderhouden", in de overtuiging dat een dialoog mogelijk is ondanks verschillen in inzichten. "Ons doel is het vredescomite om te vormen tot het centrum van volksdiplomatie in de Sovjet Unie. Het comite is (derhalve) doende verschillende informele anti-oorlogs organisaties en groeperingen bij haar werk te betrekken", aldus BOROVIK. Hij liet er geen misverstand over bestaan dat deze activiteiten volledig in overeenstemming zijn met wat hij ziet als een van de belangrijkste taken van het SCDP, nl. 'het verlenen van assistentie' bij het leggen van (internationale) contacten tussen 'gewone mensen'. Onvermeld liet hij daarbij ten behoeve van wie die 'assistentie' wordt verleend, maar gelet op de erkenning van de leidende rol van de CPSU in de preambule van de Statuten van het Sovjetvredescomite * moet hij hierbij wel de partijleiding op het oog hebben gehad.

* XX Century and Peace, Organ of the Soviet Peace Committee, 3-85, p.45.

Een nieuwe SCDP-Public Commission op milieugebied

Op 22 juni jl. verscheen in de engelstalige versie van het internationaal bekende Sovjetijdschrift Novoye Vremya * onder de titel 'Green Peace' een redactioneel artikel over de verontreiniging van het milieu en de bedreiging daarvan voor het ecologisch systeem. De auteur, die inventief de termen 'ecologische aids' en 'ecocide' hanteerde, noemde de economische activiteiten van de mens een van de belangrijkste oorzaken voor dit wereldprobleem en liet - onder verwijzing naar Tsernobyel en naar de milieuproblematiek in Tsjechoslowakije - de toestand in het Sovjetblok daarbij niet onvermeld. Hij benadrukte echter ook dat er een duidelijk verband bestaat tussen de aantasting van het milieu en de bewapeningswedloop. "Nucleaire proefnemingen op de atol Bikini hebben aan alle leven daar een einde gemaakt", in Vietnam is bijna "de helft van de bossen slachtoffer geworden van ecocide" en in vreedstijd wordt de natuur verwoest door "het militarisme ... met zijn oefeningen, zijn verspilling van grondstoffen en verontreiniging van de biosfeer". Dit voert de schrijver tot de conclusie dat de wereld te klein en te kwetsbaar is geworden voor oorlogen, voor een optreden op basis van machtspolitiek en voor nucleaire proefnemingen. Een nieuwe benadering van de mondiale problemen is daarom nodig en daarin past het concept van een wereld die vrij is van nucleaire bewapening. Daarin hoort ook - aldus het artikel - het steeds weer lanceren van nieuwe vredesinitiatieven.

Met de relatie tussen het streven naar een schoner milieu en de strijd voor de vrede verklaart de schrijver de oprichting van een zg. Public Commission voor Natuurbehoud, die - zoals uit een Tass-bericht van 5 juni al gebleken was - onder de aanduiding 'Zeleniy Mir' (Green Peace) is ondergebracht bij het Sovjetvredescomite. Interessant in verband daarmee is zijn voorafgaande constatering dat groeperingen voor de bescherming van het milieu in vele landen bestaan en dat milieu-activisten - ondanks hun politieke, ideologische en religieuze verschillen - de zorg over de toestand van de planeet gemeenschappelijk hebben. Die opmerking doet vermoeden dat het streven naar multi- en bilaterale samenwerking met milieugroeperingen elders een onderdeel vormt van het programma van de nieuwe SCDP-Public Commission. Per definitie zal daarbij van Sovjetzijde de milieuproblematiek in samenhang worden gebracht met de strijd voor de vrede. Tot nu toe zijn er nog geen directe activiteiten van deze nieuwe groepering waargenomen. Waarschijnlijk heeft dit te maken met het feit dat de organisatie nog in opbouw is, want tijdens de oprichtingsbijeenkomst is voorgesteld om afdelingen van deze nieuwe Public Commission onder te brengen bij alle regionaal bestaande SCDP-onderdelen. Inmiddels is wel van bevriende zijde het bericht ontvangen dat binnen 'Zeleniy Mir' een werkgroep gestart is met voorbereidingen voor het lanceren van een 'Ecologisch Manifest voor de Vrede'.

Samenwerking met 'informele' groeperingen in de Sovjet Unie

Op 14 juli werd in een uitzending van Radio Moskou 'World Service' door Grigoriy Mikhaylovich LOKSHIN, een van de secretarissen van het Sovjetvredescomite en leider van de Sovjetdelegatie naar de rond die tijd in het Britse Coventry plaatsvindende END-conferentie, het eerder gesignaleerde SCDP-streven naar samenwerking met 'informele' groeperingen binnen de Sovjet Unie aan de orde gesteld. Hij merkte daarbij op dat de door hem geleide

---

* New Times, no.24/87, 22 juni 1987, p.2

delegatie vertegenwoordigers omvatte van dergelijke groeperingen en noemde in het bijzonder de organisatie 'Sovjet Rock Musici voor de Vrede' en de groep 'Ecologie en Vrede', die - zoals hij stelde - in absolute onafhankelijkheid samenwerken met het Sovjetvredescomite.

Het is onduidelijk of LOKSHIN het hier heeft over de eerder door BOROVIK vermelde rock groep en de 'ecologische commissie', die de gelederen van het vredescomite waren komen versterken. Het feit dat hij spreekt over absolute onafhankelijkheid kan erop duiden dat deze niet identiek aan elkaar zijn, omdat voor een SCDP-Public Commission - zoals de ecologische groepering door Tass op 5 juni immers is genoemd - statutair geldt dat zij haar activiteiten ontplooit op instructies van de dagelijkse leiding van het vredescomite * . Mogelijk is dat 'Zeleniy Mir' en de SCDP-rock groep juist binnen het vredescomite zijn opgenomen om 'effectieve' relaties te onderhouden met de door LOKSHIN bedoelde groepering 'Ecologie en Vrede' en 'Sovjet Rock Musici voor de Vrede'.

LOKSHIN maakte in zijn radio-optreden overigens duidelijk dat de grenzen voor samenwerking met 'informele groeperingen' wel erg ruim lijken, maar toch vrij nauwkeurig bepaald zijn. Sprekend over de in Moskou bestaande (door de autoriteiten als dissident beschouwde) Groepering ter Bevordering van het Vertrouwen tussen de USSR en de USA (de bekende 'Trust-groep') stelde hij dat ernaar gestreefd is ook met deze groep relaties aan te knopen, maar dat de meeste Trust-leden hun eigenlijke doel inmiddels al hebben bereikt door de Sovjet Unie te verlaten en dat het restant in drie kleine groepen is uiteengevallen. Een van deze facties is inmiddels bereid gebleken tot samenwerking met het Sovjetvredescomite, een andere wil op de oude voet doorgaan en een derde stelt zich openlijk anti-socialistisch, anti-Sovjetrussisch en zelfs contra-revolutionair op. "Met zulke mensen kan het Sovjetvredescomite niets gemeenschappelijk hebben". Duidelijk is daarmee dat aan 'informele groeperingen' voorwaarden gesteld worden voor samenwerking, in die zin dat hun opstelling in ieder geval niet in conflict mag zijn met die van het vredescomite. Dat betekent dat echt dissidente groeperingen alleen maar informeel kunnen worden genoemd in de zin van 'niet officieel erkend', maar feitelijk worden gerekend tot een aparte categorie, waarmee per definitie niet kan worden samengewerkt, zolang ze in hun afwijkende opvattingen volharden.

De informele groepering in een breder kader

Het verschijnsel 'informele groepering' is een fenomeen dat de laatste tijd in de Sovjetpers nogal wat aandacht krijgt, maar dat al van veel eerder dateert. De eerste van dit soort groeperingen schijnen zich al in het begin van de jaren zestig te hebben gemanifesteerd en tegenwoordig loopt hun aantal in de duizenden.** De meeste daarvan behoren tot de 'jeugdsector' en omvatten bv. al dan niet op rellen beluste voetbalsupporters, punks, hippies en liefhebbers van rock en andere moderne muziekuitingen. Daarnaast kunnen echter ook pacifistische, milieu- en zelfs 'burgerwacht'-groeperingen genoemd worden, waarvan m.n. de laatste zich manifesteren in de anti-corruptiestrijd. De mate waarin er binnen deze groeperingen sprake is van een vorm van organisatie

---

* XX Century and Peace, Organ of the Soviet Peace Committee, 3/85, p.47.

** Vera TOLZ, 'INFORMAL GROUPS' IN THE USSR, RL 220/87, June 11, 1987.

verschilt nogal. De meeste vertonen geen spoor ervan, maar er zijn opvallende uitzonderingen zoals de milieugroeperingen en de groepen op het terrein van de monumentenzorg. Deze schijnen vaak een vastomlijnde structuur te bezitten, hebben een duidelijk programma en streven politieke doeleinden na.

Tot voor kort hebben de Sovjetautoriteiten in hun opstelling t.o.v. deze informele groeperingen twee wegen gevolgd. De meeste van deze groepen werden eenvoudigweg genegeerd, maar sommige andere kregen te maken met een 'negatieve benadering' van de kant van de Sovjetrussische politie en militia. Met name punks, hippies en door hun 'outfit' in het oog lopende fans van 'heavy metal music' hebben dat aan den lijve kunnen ondervinden. In Moskou vond de hoofdstedelijke politie het bijvoorbeeld niet nodig in te grijpen wanneer deze in het straatbeeld nogal opvallende types werden 'aangepakt' door groepen jongeren, die zich stoorden aan hun uitmonstering. Het Sovjetpartijdagblad Pravda maakte op 30 maart van dit jaar melding van een ander geval waarbij de militia in een van de oostelijke districten van de Sovjet Unie had geweigerd een onderzoek in te stellen naar mishandeling door stropers van leden van een informele groepering die actie voerde tegen 'illegale jachtpraktijken'. De motivering hierbij was dat de slachtoffers leden waren van een officieel niet erkende groepering.

De laatste tijd is er echter een in het oog vallende wijziging te bespeuren in de opstelling van de autoriteiten t.o.v. de vele informele groeperingen. Een voorbeeld is de Moskouse groepering Pamyat, die zich zegt in te zetten voor de conservering van historische monumenten en de bescherming van het milieu en die in mei van dit jaar tot twee keer toe een demonstratieve bijeenkomst kon houden en op de koop toe nog door de Moskouse partijleider YELTSIN in audientie werd ontvangen.

Over het algemeen gesproken lijken de autoriteiten zich langzamerhand te zijn gaan realiseren dat informele groeperingen een wezenlijk onderdeel vormen van de samenleving. De aandacht die in de Sovjetpers m.n. de laatste tijd geschonken wordt aan dit verschijnsel, is daar een indicatie voor. En het blijft niet bij die constatering alleen, maar er wordt ook op typisch Sovjetrussische wijze op ingespeeld als de conclusies van het eerder vermelde Radio Liberty-rapport over "Informal Groups in the USSR" tenminste correct zijn. Het streven is namelijk de informele groeperingen onder een of andere vorm van officiële controle te brengen. Dat kan geconcludeerd worden uit een in oktober vorig jaar in de Sovjetpers gepubliceerd voorstel om regionaal speciale Komsomol-organen op te richten voor het toezicht op niet-officiële jeugdgroeperingen. Het blijkt ook uit een plan om een speciaal sociologisch studiecentrum op te zetten dat opinieonderzoeken moet verrichten onder leden van informele groepen en uit de in mei jl. in Literaturnaya Gazeta geuite suggestie dat de onlangs opgerichte Soviet Cultural Foundation gebruik moet maken van het enthousiasme en de dadendrang van de leden van niet erkende culturele groeperingen. Die behoefte aan controle heeft minstens meegespeeld bij de oprichting in december vorig jaar van een nieuwe organisatie voor oorlogsveteranen, gezien haar officiële deeltaak om toezicht te houden op informele groepen van voormalige Afghanistan-militairen. Ze vormt hoogstwaarschijnlijk ook een van de achtergronden bij de op 12 september jl. in de Guardian gemelde oprichting in de Sovjet Unie van een 'Federatie van Socialistische Clubs', die bedoeld is als een overkoepelende organisatie van een aantal belangrijke 'informele groeperingen' en die de leidende rol van de CPSU in de Sovjetsamenleving uitdrukkelijk onderschrijft. Aangenomen kan worden dat de controlebehoefte ook van invloed is geweest bij de oprichting van de SCDP-Public Commission 'Zeleniy Mir', die volgens het eerder vermelde Radio Liberty rapport tevens de energie en het enthousiasme van onofficiële milieuactivisten voor haar eigen doeleinden zal proberen aan te wenden.

Uitbreiding van het Sovjetvredescomite

De oprichting van 'Zeleniy Mir' als controle-orgaan voor informele Sovjetrussische milieugroeperingen en tevens als coordinator van hun activiteiten lijkt typerend voor de veranderende opvattingen van de autoriteiten over de manier waarop omgegaan moet worden met het fenomeen informele groeperingen. Dat verklaart echter nog niet waarom dit nieuwe orgaan is ondergebracht bij het Sovjetvredescomite. Als het alleen maar om de vervulling van de genoemde twee taken ging, dan kon worden volstaan met de oprichting van een op eigen kracht opererende organisatie naar het voorbeeld van de Soviet Cultural Foundation. De reden waarom 'Zeleniy Mir' nu juist bij het SCDP is ondergebracht, is terug te vinden in het door New Times van 22 juni geleide verband tussen de strijd tegen milieuverontreiniging en die voor de vrede. Daarmee heeft de nieuwe groep uitdrukkelijk een actieterrein, dat past in de tradities van het SCDP en dat vanzelfsprekend valt onder het toezicht van het vredescomite.

De opmerking in het New Times-artikel dat de in vele landen voorkomende milieugroeperingen - ondanks politieke, ideologische en religieuze verschillen - de zorg over de toestand van de planeet gemeenschappelijk hebben, doet vermoeden dat het streven naar internationale samenwerking met milieugroeperingen elders expliciet op het programma staat van de nieuwe SCDP-Public Commission. Dat daarbij uitstekend gebruik kan worden gemaakt van de reeds door het SCDP in haar vredesactiviteiten gebaande wegen, is zeker een voordeel.

Met de oprichting van de Public Commission 'Zeleniy Mir' is het aantal commissies binnen het vredescomite - voorzover bekend - uitgegroeid tot zeven. In de SCDP-statuten worden er vijf expliciet genoemd, nl. de Public Commissions voor Ontwikkelingsproblemen, voor Ontwapening, voor de Relaties met Religieuze Vredesgroeperingen, voor Propaganda en Informatie en voor de Relaties met Culturele Werkers. Daarnaast bestaat er sinds 25 december 1986 de SCDP-Public Commission van Gepensioneerde Sovjetgeneraals en Admiraals voor Vrede en Ontwapening, die - zoals het bij de oprichting heette - organisatorisch vorm wilde geven aan een al langer actieve groep oud-militairen om die nauwer dan voorheen te betrekken bij het werk van de vredesbeweging.*

Deze commissies, die volgens de SCDP-statuten worden opgericht 'naar behoefte' of in geval van problemen die specifieke acties noodzakelijk maken, ontplooiën hun activiteiten overigens uitdrukkelijk op basis van instructies van de kant van het Bureau van het SCDP-Presidium. Dat betekent dat deze commissies geen onafhankelijke positie innemen en dat hun activiteiten gecoördineerd worden van hogerhand. Dat er in nog geen jaar tijd twee nieuwe Public Commissions van de grond zijn gekomen - de eerder vermelde Rock Groep voor de Vrede wordt buiten beschouwing gelaten, omdat niet bekend is welke status zij heeft - wetigt de conclusie dat er van Sovjetzijde niet aan gedacht wordt de activiteiten van het Sovjetvredescomite te verminderen als gevolg van de internationale klimaatverbetering. De oprichting van 'Zeleniy Mir' duidt eerder op een relatieve verbreding van het actieterrein, waarbij overigens de strijd voor de vrede de eerste prioriteit zal behouden.

---

* Focus A87/004, Oprichting SCDP-Comite Gepensioneerde Generaals voor de Vrede, 29 januari 1987.